

szak- és társadalmi lap az erdészeti személyzet részére.

Előfizetési árak:

Egész évre	8 kor.	— fl.
Fél évre	4 kor.	— fl.
Negyed évre	2 kor.	— fl.

Előfizetési díjak, hirdetések s bármily írásbeli közlemények a lap szerkesztőségéhez küldendők.

Megjelenik
minden Kedden.

Hirdetési díjak:

Egy hasábos garmond sor vagy annak helye 20 fl. Ajánlköázásoknál eladás vételnél minden szó után előre beküldendő 4 fl. Nagyobb s többszörös hirdetményeknél mérsékelt díjak egyezség szerint.

VII. évfolyam.

Szászsebes, 1902. Október 29.

5. szám.

Szakvizsgák után.

Az erdőőri és vadőri szakvizsgák immár az egész országban befejezést nyertek s ebből az alkalomból lapunk több barátja értesítést küldött a saját vidékebeli vizsgákon megjelen-
tekről, valamint a vizsgák lefolyásáról és azok eredményéről.

Ezek a tudósítások eléggé hiányosak ugyan s miután csak néhány helyről érkeztek be, nem nyerhetünk teljes látóképet az egészből, de már az is, a mit így megtudhattunk, nem csak mély szomorusággal, hanem bizonyos aggodalommal is eltölti lelkünket, mert nem látjuk csiráját egy szebb jövőnek s nem tudjuk felfedezni az erdészeti és vadászati altiszt szakok fejlődését, hanem sajnosan kell újból tapasztalnunk, hogy most is csak a maradiságnál vagyunk.

A tudósításaink ugyanis azt mutatják, hogy még mindig számos olyan egyén jelent meg az erdőőri vagy vadőri szakvizsgán, ki a tanulá-
sának még csak a legelemibb követelményeinek sem felelt meg és az életben az iskolapor le-
rázása után nem hogy tudását kipótolni, ismeretkörét tágítani igyekezett volna, hanem még azt a keveset is, a mit az elemi iskola ugyan elég fősvényen nyújt, elfelejtette, arról nem is szólva, hogy számosan voltak olyanok is,

kik a hivatalos magyar nyelvből egy mukkan-
tás nem sok, de annyit sem tudtak.

Lapunk szelleméhez hiven nem üzünk po-
litikát, nem szólunk bele a nagy világ folyá-
sába s nem is vagyunk azok, kik hazánk bár-
mely nemzetiségének ellenségei lennének s azok bármilyen elnyomására törekednének, sőt teljes tisztelettel és testvéri szeretettel viseltetünk minden polgártársunk iránt, legyen az bár-
mily vallásu vagy beszéljen bármilyen nyelven, ha csak hazánk, eme közös tápláló anyánk iránt való kötelességeit hűségesen és saját jószántából teljesíti, annyit azonban mi is meg-
kivánunk, hogy mindazok, kik valamely köz-
pályára lépni kívánnak, az ország hivatalos nyelvét legalább annyira elsajátítani igyekez-
zenek, hogy a szerény munkakörükben azon magukat legalább megértetni képesek legyenek.

Az erdőőri és vadőri szakvizsgák még mindig csak arra szorítkoznak, hogy a jelöl-
teknek tisztán csak a szakba vágó tudásukat vizsgálják meg s ha ezt csak némiképp kielé-
gítőnek találja a bizottság, akkor készséggel kiadja nekik a képesítő bizonyítványt, mely alapja egy életpályának s egy egész életre szól. Sokan még azt is tudni vélik, hogy vala-
melyes szerepet a protekció is játszik néha a szakvizsgák letételénél, mi azonban azt hisszük, hogy ez csak ráfogás és sok helyütt a vélet-
len szerencse kedvezése az, a miben — eset-
leg irigy szemek — pártfogoltságot vélnek felismerni.

Részünkről csak az igazságnak adózunk és lelkiismeretünk sugallatát követjük akkor, midőn nyíltan kimondjuk, hogy a most divó erdőőri és vadőri szakvizsgák nem állanak hivatásuk teljes magaslatán s a mai kor igényeinek sem felelnek meg, mely oknál fogva a vizsgarend sürgős megváltoztatását nem tarthatjuk tovább elodázhatónak.

Az erdészeti és vadász pályán ugyanis most már elválasztó korlátot kell vonni az altiszti és a szolgai minősítések között s szerintünk az erdőőr és erdőcsősz vagy erdőkerülő, a vadász és a vadőr nem egy és ugyanaz a fogalom, hivatásuk pedig annyiban elütő, hogy míg az erdőőr az erdőcsősznek, a vadász a vadőrnek teendőit ellátni és végezni képes, addig nem feltétlenül szükséges, hogy ennek a megfordítottja is legyen.

Az altiszti számba menő egyénnél ugyanis nem elegendő az, hogy csak a szorosan szakmájába vágó ismeretekkel legyen tisztában, hanem nagyobb látókörre is szüksége van s kivált szükséges, hogy a köznépénél valamivel magasabb műveltséggel is bírjon, mert ez előtt tekintélyét csak így képes fentartani. A mai korban ugyanis, midőn megszűnt már a regente divott ököljog, a hatalom csak akkor adja meg az igazi tekintélyt, ha az megfelelő műveltséggel van párosulva, azt pedig, hogy az erdészeti altisztnak a köznép előtt első sorban tekintélyre van szüksége, senki sem fogja tagadhatni.

Mi tehát a saját szempontunkból szükségesnek vélünk az erdőőri és vadőri szakvizsgák keretét olyan módon kibővíteni, hogy azokon megvonassék a korlát az altiszti és a szolgai képesítések között s azoknak, kik kevesebb előtanulmánnyal és a közönséges napszámos vagy béres tudását túl nem szárnyaló műveltséggel lépnek a vizsgálatot vezető bizottság elé, csak az utóbbi, tudniillik a szolgai minősítés adassék ki, míg ellenben az olyanoknál, kik a közönséges szolgainál diszesebb, de természetesen nagyobb kívánalmakkal is járó altiszti pályára óhajtanak képesítést nyerni s életük céljául ezt tűzik ki, a vizsgálat ne maradjon meg csak egyszerűen a szakbeli kérdések keretében, hanem terjedjen ki arra is, hogy vajjon az altiszti állásokra pályázóknak meg van-e a megfelelő műveltségük, előtanulmányuk olyan mértékben, mely őket az elnyerni óhajtott pályára képesíti s alkalmassá teszi arra is, hogy pályatársaik körében helyüket mindenkor tisztességgel betöltsék s ezeknek ne kellessék miattuk lépten-nyomon szegyenkezniök.

Szükségesnek véljük tehát azt, hogy az erdőőri szakvizsgát tevőknél figyelemmel legyenek ne csak arra, hogy vajjon a jelentkezők nem felejtették-e el azt a valóban igen nagyon keveset, a mi négy vagy esetleg hat éven át az iskolában rájuk ragadt, hanem arra is, hogy vajjon az itt nyert alapon építettek-e tovább az életben valamit s szereztek-e ma

Hiuz a Retyezát hegységben.

Farkasvadászat Déva körül 1898-ban.

A Retyezát csoport rengeteg erdőségeiben tanyázó vadállatok névsorából e század második fele óta nélkülözzük a hiuzt s vadászaink azt már jó ideje a „kihalt” állatok cathegóriájába sorolják. A legutolsó hiuzt közelebből a Retyezáttól délkeletre eső Pareng egyik mellécsucsán, ha jól tudom a Slevejen 1863-ban csapdával kerítették kézre, melynek bőre a zsili járás akkori szolgabirájának Kenderessy Farkasnak (ma központi pénztárnok Hunyadmegyében) került birtokába. A most élő nemzedék több hiuzról nem tud s csupán atyáink elbeszéléseiből ismeretes még egypár hiuzvadászat.

Annyival meglepőbb volt tehát egy hiuz megjelenése s ezt mint hegységeink állatvilágához szolgáló

természetrajzi adalékot, sietek megörökíteni. A mondott időben Klopotiváról két erdőcsősz kerekedett fel azzal a vakmerő elhatározással, hogy a szokatlanul enyhe időjárás által valószínűleg napfényre csalt medvék valamelyikét zsákmányul ejtik. A Nagy vagy Sebes víz mentén felhaladva annak balpartjáról a Vurvu Pietri hegycsoporthoz tartozó Tomeasra hatoltak fel. Egy kis tisztás közepén csakhamar egy zerge és őz hullájára bukkantak, melyek félig szét voltak már marcangolva s kereken körül nagy „róka nyomok” mutatkoztak. Nimródjaink rókára töltötték fegyverüket, szépen meglapultak a legközelebbi fatörzsek mellett s felhuzott fegyverrel várták a jó szerencsét. Türelmük nem veszett kárba, mert csakhamar elétünt a sűrűből a nagy sutafarku róka s egyenesen falatozáshoz látott, mint a ki maga számára tartotta volt fenn a maradék húsmeüt. Ez is egy adat arra, hogy a hiuz addig jár prédájára, míg azt teljesen elkötötte. A két vadász természetesen nem cserélhette ki meglepetését szokatlan alakja felett, hanem hirtelen rádurrintották

guknak újabb tudást és műveltséget, mely őket a világban való fontosabb szereplésre képessé teszi?

Mert mi az erdészeti vagy vadászati al-tisztben nem akarunk egyszerű erdőcsősz fa-tolvaj fogdosót, a vadőrben pedig rókamérgezőt és szarvasetetőt látni, hanem eszményünk ezek-nél a pályákuál sokkal magasabb röptű s hogy hova ragadják képzeletünk szárnyai, azt leg-közelebb fogjuk lapunkban elmondani.

A császármadár és vadászata.

— Irta: Szócs Károly, főerdész. —

(A „Vadászat és Állatvilág” után.) — (Folytatás és vége).

4. A sippal való vadászat. A sip egy egyszerű csont- vagy ércszerszög (lud-, tyukszárnny, esetleg nyul-csontból), de erről is elmondhatni: a hány vidék, annyi-féle a sip is. Ezen eszközzel tudni kell utánozni a császármadár a hívását, mely más a tojó, más a fiatal és más az öreg kakasnál; minden azonban gyakorlat dolga, mert a „tsi, tsitseri, tsitsi, tsui” hangot külön-böző variációkban előírni vagy kótába foglalni — lévén igen váltakozó — alig lehet. Ez tehát a vadász ügyes-sége- és zenei felfogásától függ. Legjobb egy hozzáértő vadászszal az álláson magát bevezettetni és gyakorlatilag a természetből eltanulni, a mi nem is oly nehéz, ha egyszer a sip kezelését birjuk. Vadászruházatunk színét alkalmazzuk az erdőéhez, szürke, barna vagy zöldes, minden feltűnő kerülendő, néha az ing fehérsége is zavar, mert a felénk madár hamar észrevesz minden feltűnőt, mely az ő erdőkörébe nem vág, a leg-csekélyebb mozdulatnál.

fegyverüket, még pedig rettyezátalji vadászhoz illő biz-tossággal, úgyhogy a különös állatt menten elterült. Ekkor jobban szemügyre vették s arra a negativ ered-ményre jutottak, hogy rókának még se róka, de miben-léte felől azért bizonytalanságban voltak, sőt a meg-nyuzást ismét rókára illő systhemával hajtottak végre, otthon azután nagy fejtörések után kisütötte az egyik, hogy atyjától hallott egy macskakörmű sárgaszőrű állatról, melyet ugyanitt ejtettek volt el, sőt akkoriban egészen otthonos is lehetett itt ez állatt, úgyhogy Risnek (Nevető) keresztelték el széles barkójával, villogó szemével és csattogó fogával azt a benyomást gyakorolván a pakulárokra és erdei csőszökre, mintha folyvást vigyorogni akarna.

Felette nagy kár, hogy még csak fejét se hozták be s az egész váz odaveszett, mert mint éppen e sorok zárása alatt Buda Ádám barátom minden vadaknak rettegett ellensége, de egyuttal biztos ismerőse értesít, ő ígérek által rábirta a csőszöket, hogy azok ismét kimentek a helyszínére, csakhogy az alatt onnan a

A fegyver se legyen fényes, töltésre 8—10 számu serét megfelelő. Vadászszéket hordani ajánlatos, mert bot helyett használhatjuk. De óvakodni kell minden feleslegestől, mely ugyis a lesnél alkalmatlan, sőt a mozgást is nehezíti.

Nehéz feladat a leshely kiválasztása, mert ez lehetőleg fedve legyen, de még a körülletás- és kilö-vésre is alkalmas helyet kell keresnünk. Kerülni kell az erdőszéleket vagy a ritka erdőt, tisztásokat, melyek kereken, sűrűn beerdősítvők, mert a siphivott császár-madár a sűrűségből könnyen észrevesz. A talaj ne legyen füvel vagy más hasonlókkal benőve, mivel abban a császármadár teljesen fedezve láthatatlan: a fiatal erdő azonban, habár sűrű lehet, mégis nyújt néha nyiladékat, mert a földön közeledő madár néha ugyis meg szokott állni s akkor lelövésére alkalom adatik. Hasonlóan alkalmatlanok fiatal sűrű fenyvesek leshely-nek, de igen sűrűn benőtt területeken a madár se lábál szívesen, inkább azokat átrepülve közeleg. Azért leg-jobb leshelyeket képeznek sűrű, bár nem egészen át-láthatatlan erdőrészek, s ha abban tuskók, mohos szikla-részletek vannak, melyek mögé elbujni lehet és honnan elhagyott ösvények, árokmélyedések irányában lehe-tőleg többféle kilátás van vagy egyes nagy fák, me-lyekhez támaszkodva, fedve lehet állani. De mielőtt elfoglalnók leshelyünket, ki kell puhatólnunk, honnan remélhető a madár közeledése. A földön guggolni, ülni is czélszerű, de az elévetett láb vagy testrészt ily hely-zetben könnyen kimerül és tíz percenél tovább kibírni nem lehet, mert fődolog a mozdulatlanság és ily alka-lommal jobb a vadászszéket használni, mely némi for-dulást is enged. A láb alól a galy és levél eltolandó, mivel a leškisebb ropogás, nesz elrontja a vadászatot, ha a császármadár hívásban közeleg.

A leshelyet elfoglalva, a fegyvert térden, lövés-készen kell tartani és kezdeni lehet a sipcsalogatással, a legnagyobb éberséggel különösen a szem előtt levő

hullarészeket más vadak széthordták s a csontváz össze-állitható többé nem volt. Így tehát a bőrrel kellett beérnie, mit ő most szép gyűjteményének gadagítására kitöm. Kiterített bőre farkahegyéig 1.₄₀ méter s így a nagyobb példányok közé tartozik, mert tudvalevőleg a hiuzok átlagos hossza 0.₈₀—1 méter. Vörhenyes bundá-jának fekete foltjai a hátan kevésbé, a lábon inkább szembetünők; hasa hamvasszürke. Fehér karmai igen nagyok, sarlócsok és macskamódra tokba járnak. Fül-bojtjai rövidek; fogai hosszúak voltak. Buda Ádám szerint nöstény volt. Ez a példány se itt találta ott-honát, mert nyaranta a jubpásztorok semmit sem em-legettek felőle. Ugy látszik a közel bánati havasokról a Szorko-Godján felől üzte be az éhség s itt azután pályafutása ilyen végzetesen véget is ért.

Állítólag Rusor határában látták volna e század másik felében a 3-ik hiuzt; hanem szavahihehető szem-tanút erre nem találtam, sem a bőrt felmutatni nem tudták. Érdekesnek találom még felemlíteni, hogy pásztoraink egészen a Rettyezát lábáig (Gura-Zlătyi,

térre ügyelve. Ha repülve közeleg a császármadár, akkor ez oly szárnyzugással történik, hogy igen könnyen észrevehető, de lábán közelegvén, a legmegérőltetettebb figyelem szükséges s a legkisebb nesz felé tömörüljön minden figyelmünk és midőn megláttuk, azonnal lőjünk is, mert ez az egyedüli helyes.

Ha a felénk repülő császármadár fára száll, akkor is gyorsan lőjünk, mert akkor kevésbé vesz észre, saját magával lévén elfoglalva. Ha pedig késtünk, akkor teljesen nyugodtan kell maradnunk, mozdulatlanul, különösen ha valami fedi a madarat és löni sem lehet; várni kell, majd megmozdul, de elebb nyakát kiterjesztvén, néz körül, csak aztán, ha mozdul és felborzolódik, árulja el állását, de ha sokká nem mozdult, akkor a sipót kell használni, de alapossággal, ilyenkor a császármadár vagy egy közelebbi fára, vagy a földre száll, de aztán gyorsan lőjünk is ám, mert akkor már észrevett és úgy eliramlik, hogy sohasem látjuk. Ha a császármadár lombfedett talajon közelít, ezt jól hallani, ha a zaj nem valami mástól, rigó-, evet- vagy egértől ered; ilyenkor be kell várni, míg meg-megáll, esetleg sippal közelebb csalogatni, s ha megáll, löni, de kár futtában rálőni, mivel ide-oda futkosva, a talajhoz hasonló tollszíne miatt tévedéssel jár és bizonytalan a lövés és csakis akkor ajánlható, ha tőlünk menekszik.

Mindenesetre 30—40 lépésre be kell várni, távolabb nem biztos a lövés. Ha a madár nincs halálosan találva, akkor sietni kell utána, mert könnyen ellábal! különben ezt meg lehet abból ismerni, hogy azonnal helyben marad vagy szárnyai vergődése közben helyt vagy oldalt dől, akkor halálosan van találva.

A siphivogatás öt perczre a tartózkodás után megkezdhető és félperczenkint 6—10-szer ismételhető, az öreg kakas szólama a legjobb, mert éles, hosszú és távolabb terjed el, különösen ősszel. Tavasszal a tyúk hívása utánózkodó a sippal, ezzel a kakast lehet

előcsalogatni, és minden hívogatás után figyelni kell minden kis zörejre. Ha hallottuk a röpülés zugását, mert ez a földről felszállva erősebb, mintha a fától-fáig huzna, ezen zörej aztán árulója lesz, hogy merre keresendő, de néha a vadász felett is elszáll, midőn tüzeskedik és ez jó jel; de legkedvezőbb és egyuttal pompás eset áll elő, midőn már az első hívásra a vadász előtt terem, fára vagy földre szállván. Van azonban eset, hogy ad ugyan hangot, de nem közelít semmi szín alatt és minél tovább tart ez az állapot, annál nehezebb vele végezni, ilyenkor jó megváltoztatni a siphivást tyúk hangjára, mert ez igen vonzó, de ha ez se vezet sikerhez, akkor bizonyára észrevette a vadászt vagy valami rendkívülit látott, a mi visszatartja. Ily gyanus viselkedésű kakással bajos elbánni, mert a sipoló vadászt körbe járja, de mégis megtörténik néha, ha teljes csönd állott be s a csalogatással szünetelünk, hogy egyszer csak egyenesen felénk vagy felettünk rebben el.

Vedlő kakasok nyár közepén olyan óvatosan közelednek a csalogató vadászhoz, hogy szemmel is alig vehetők észre, ellenkezően öreg, teljes tollazatu kakasok rohamosan és örömujjongva közelednek, úgy, hogy a vadász alig talál időt a lövésre. A nem felismerése különösen ősszel könnyű, mert a him álla alatt fekete, de abból is felismerhető, hogy ezek bátrabban és tüzebben közelednek, miglen a tojó bizonyos szemérmes óvatossággal késlelkedve közeledik felénk. Egy leshelyről néha több darabot is lehet egymásután lelőni, mert a lövésektől alig riadnak el, és inkább a vadász rosszul alkalmazott viselete-, vagy helytelen hívogatásától fél. S ha a vadász jól viselkedett, állítólag az is megtörtént, hogy a puskaesővére, esetleg a vadász feje feletti ágra is szállt volna.

A legeredményesebb vadászat tavaszkor van, de miután ez az apadó császármadár üdvös védelmére vadászati törvényünkben tiltva van, nyáron és kiválóan

Lencsis) legeltették a tél folytán juhaikat s a déli oldalokon a hó tartósan még a magasabb régiókban se állott meg. A télire vesszőkerítésekkel biztosított szénaboglyákra nem került még itt a sor s csupán a farkasok nehezítik meg a fentartózkodást.

Farkasokra Déva közelében is rendeztek hivatalos hajtóvadászatot; hanem a mit kerestek, az szépen elinált s helyette hat darab róka számolt be bundájával. Terbocs Bertalan m. kir. főerdésznek végtelen nagy örömet okozott ez a fogás, mert nyulállományát kegyetlenül megtizedelték, sőt a környék szárnyasaiból is tudtak okkal-móddal izletes pecsenyét kaparítani maguknak. Ugyanebben a hajtásban egy elzülött s már három év óta a dévai erdőkön bolyongó vadkant is felverték: de a rápuffogatott hat lövés daczára vérezve bár tovamenekült a dévai vadászoknak úgy látszik még sok izgalmat és álmatlan éjszakát fog kószálásaival szerezni.

Befejezésül ide iktatom még, hogy Terbocs Bertalan m. kir. főerdész a veczeli kincstári erdőben-erdő-

védjével hivatalos inspection járva egy hatalmas ordast ejtett el s bár a farkas históriákról minduntalan hallunk: környékünkön ez az egyetlen farkas bűnhődött kártételeiért.

Téglás Gábor.

Az állatok lelke.

A filozófusok és természettudósok régóta vitakoznak azon, vajjon az állat cselekvését pusztán az ösztön irányítja-e, van-e lelke az állatnak is, mint az embernek és hogy minő ez a lélek: tud-e különbséget tenni a jó és rossz között? Erről a kérdéstről tartott fölötté érdekes és becses előadást egy párisi természettudós, Alfréd Fouillé. Tanulmánya meggyőző példákkal azt bizonyítja, hogy az állatok világában nem az erősebb jogán alapszik minden. Ellenkezőleg, az állatban természetes ösztöne mellett megvannak azok a lelkitulajdonságok, a melyek az emberben: a nagylelkűség és rosszakarát, az önfeláldozás és a kapzsiság; jókedv, humor és melankólia; sőt — mint azt Arago, a híres csillagász egy alkalommal a kuttyán

ősszel szép eredménnyel lehet sippal csalogatni. Nyáron az agglegény kakasokat már augusztus elején, vedlés után becsalhatjuk és akkor is igen tüzesen közelednek. Szeptemberben, ha az egyköltésű csapat szétzóródik, azonban egész tél beálltaig biztos eredménnyel csalogathatók, reggel napkelte előtt, délelőtt 10 órától kezdve és délután 4 óra felé estig, mert közben eleség után járnak, fürödnek és nem igen reagálnak a siphivásra. Ez azonban nem éppen szabály, mert van eset, midőn délben, a legnagyobb melegben is jöttek, úgy, mint korán reggel, hűvös napokban, egész napon keresztül, s ha a föld nyirkos, ilyenkor szívesebben közeledik repüléssel.

Vadászhoz nem méltó a császármadarat hálók, hurokvetés- vagy csapdákkal fogni, mert eltekintve a szegény madár kinzásától, rengeteg pusztítás vitetik véghez ez állományban, s mert a hurokban fogott szerencsétlen madarak többnyire ragadozók prédájává lesznek, haszon sincs annyi benne.

A homo sapienssen kívül is sok az ellensége. Farkas, róka, hiúz, nyest, vadmacska, sőt az öreg ur, a medve is szereti a fészekrablást, a borz, sündisznó, kóborló ebek, madarak közül a héják, véresék, kányák, sasfélék, varjak, baglyok stb. A róka meszeszerű pusztítást végez a császármadarakban és oly merész, hogy néha a vadász siphivására is megjelenik, nemkülönben a vadmacska, mely állatok előszeretettel keresik fel a hurokvető helyeket, mert tudják, hogy ott biztos prédát találnak.

A sippal való vadászat olyannyira elragadóan szép, érdekes és költői, hogy valódi láz fogja el a vadászt, midőn annak ideje beállott, sőt szívesen elhanyagol másféle vadászatot, ha erre kerül a sor; hasonló érzés ébred a vadászban, mint a fajddürgés vagy talán szarvasbögés idegfelesztő, lázas állapotában. A császármadár csalogatása oly rendkívül sokoldalú, meglepetésekben gazdag és hosszas érdekfeszültséget teremt, hogy va-

lódí öröm avval foglalkozni. Összebarangolván az erdőségeket, szabadon semmi pontossághoz sem kötve, csupa szem és fül, az erdő mély csendjében annyi vonzó dolgot észlelni és élvezni van alkalmunk, a nélkül, hogy a vadászterületet háborgatnók, önállóan cselekedve, tetszés szerint járunk, kelünk, pihenünk és sejtelmes várakozásban, vadászlázban közeledünk azon helyekhez, hol a „tsi-tsitseri-tsitsui“ kellemes hangot intonálva sipunkkal, a közeledő császármadár röpzörgését és közeli feleletét halljuk, őt meglátva, nemes vadászszenvdelmünk reszkető testünkben felébred és végtelen gyönyörben leledzünk, ha mesterségünk, óvatosságunk és éberségünk által szép lövéssel győzni sikerül.

Hasznos tudnivalók.

Közlemények

a kertmivelés és mezőgazdagságról

Mühle Vilmostól Temesvárott.

VII.

Champignon-gomba pinczék, istállók, fészerekben stb. való tenyésztése. Miután minden élvezhető gomba igen finom, sok pedig egész delikát izzal bir, a jó gombák utáni kereslet mindig igen nagy, nevezetesen a gombák legjobbika, a Champignon után, melynek egyetlen jobb konyhában sem szabadna hiányzania.

A Champignon-ágak készítése és a tenyésztés nem nehéz, nem is költséges. A Champignon-ágak azon nagy előnnyel is bírnak, hogy téli időben, mikor friss élvezhető gomba nem létezik, e gombák akkor is nyerhetők és azon nagy megnyugvás, hogy a Champignon ágyakban sem mérges, sem pedig élvezhetlen gomba nem fordul elő. A saját tenyésztésű gombák ize is sokkal jobb, finomabb mint a vadon nőtt gombáké.

A Champignon-ágak a következő jónak bizonyult mód szerint készítendőek:

megfigyelte — kritikája is van az állatnak. Fouillé összegyűjtötte a legérdekesebb példákat, a melyeket a tudósok eddigi megfigyelései nyújtottak. Franklin följegyezte a következő jelenetet, a melynek szemtanúja volt: A tengerparton összemarakodott két eb, egy hatalmas ujjfundlandi és egy kóbor kutya. Marakodás közben egyszerre mind a kettő lezuhant a partról a tengerbe. A kóbor eb rosszabb uszó volt és már-már elmerült a hullamokban. A mikor ezt az ujjfundlandi észrevette, haragját a szánalom elfojtotta, utána vetette magát a fuldoklónak és a nyakánál fogva kiementette a vízből. Ez több ösztönnél, kétségtelen. De még érdekesebb az az eset, a melyet James Malcolm, a híres angol tudós figyelt meg. Malcolm két majmot hozott magával Indiából. Utközben a két állat szabadon játszott a fedélzeten. Egyszer az egyik majom hangos kiáltással leesett a fedélzet korlátjáról a tengerbe. A mikor ezt a társa meglátta, hihetetlen gyorsassággal a derekára kötötte a keze ügyébe éső vékony kötél végét és utána ugrott. A kötél rövid volt. Hiába

nyujtogatta a majom a kezét fuldokló testvére után, nem tudta elérni. Erre éktelen rikoltásba tört ki, míg aztán észrevették a matrózok a bajt és segítségére siettek. De nem csak a majomban, a mely legközelebb áll az emberhez, sok más állatban is megfigyelték a gondolkodás képességét. Ime egy érdekes eset, a melyet Thauziès, a galambtenyésztés egyik leghíresebb művelője, jegyzett föl: Egy nagy himgalamb a fészken dolgozott. A szomszédos gabonaföldről hozta a fészek építéséhez szükséges anyagot. Félig már készen volt a munka. Ekkor Thauziès észrevette, hogy egy másik galamb, mialatt a társa a szántóföldön jár építőanyagért, apránként leszedi a fészket és az ereszt végében a maga számára épít abból másikat. Az első galamb minden visszatértekor meglepetten nézegette az építményét, a mely, a helyett, hogy növekednék, egyre fogy; körülnézett, kereste az eltűnt birtokát, de nem tudta az okát megérteni. Kétszer-háromszor ismétlődött a jelenet. Ekkor a meglapott galambnak egy ötlete támadt. Elrepült és csak-

Legjobb igáslovaktól eredő sem nem nagyon apró, sem nem nagyon szalmás trágyát venni, mely hosszabb ideig hevert az istállóban; ezt a szükséglet szerint körülbelül $1\frac{1}{2}$ méter magas, 2 méter széles és hosszú rakásra a szabadban, szépen és egyenletesen összehalmozzuk. Ha a trágya átmelegedik és nagyon meleg lesz, minden harmadik napon meg kell forgatni, hogy mindig a külső rész belül, a belső átmelegedett rész pedig kívül jöjjön, hogy a trágya egyenlően átmelegedjék és egész egyenlő barna legyen; ezen eljárást 6–8-szor kell ismételni, tehát 4–5 heti előkészület szükséges míg a trágya jó lesz a Champignon-ágyak készítésére. Ha a trágya ily módon már jól át van dolgozva, a telepet melegágy módjára el lehet készíteni; a legjobb az egyenlő meleg, sötét helyű pinczé-
ben, istállóban stb.

A trágya 80 cm magasan, jó tömötten rakandó; a szélesség és hosszúság a hely után igazodik, de az ágy 3 méter hosszú és 1 méter szélesnél kisebb soha ne legyen, mivel a kicsiny ágyak hamarabb kihűlnek még mielőtt a gombák mutatkoznának. Ha az ágy kész, azt deszkákkal vagy szalmatakaróval stb. kell befedni. Néhány nap múlva, ha a trágya már nem nagyon forró, 15 cmnyi távolságban egy-egy maroknyi Champignon-csírát lehet a trágyába helyezni, azt megint egy kevés trágyával betakarni és jól megnyomni mindaddig, míg az ágy csírákkal teljesen be nem lesz fedve, mikor is újra befedetik deszka vagy szalmatakarókkal. 14 egész 18 nap múlva, ha a csíra megfogamzott, az egész ágy fehér fonalakkal át lesz fonva; ha ez nem történne meg, akkor újból még egyszer egy kevés Champignon-csírát kell a trágyába tenni; de ha a fehér fonalak láthatók, a deszka stb. takaró eltávolítandó és csak akkor kell a trágyaágyat közönséges kertifölddel körülbelül 6 cm. magasságnyra befedni. Ha a föld száraz lesz, meleg eső- vagy folyóvízzel meg kell öntözni és folyton egyenlő nedvesen tartani.

Ugy nedvesség, mint szárazság árthat a Champignon-ágyaknak. További 8–10 hét után a Champignonok

hamar visszajött egy csomó szénaszállal, a melyeket szép rendjén a fészkére tett. Erre ismét elszállt, de csak néhány lépésnyire, a hol elbujt és figyelt. A tolvaj csakhamar megjelent és nekilátott a szénalopásnak. Erre előtört a fészek jogos ura, rávetette magát és a csőrével meg a szárnyaival alaposan megbüntette a turpisságért. A másik nem is védte magát; mint a bűnös, a kit rajtakaptak és a ki érzi, hogy megérdemli a büntetését, alázatosan tűrte a tépázást; aztán elrepült és nem bántotta többé az idegen fészket. Milne Edwardes egy napon nemes tulajdonságát fődözte föl a madárnak: a könyörületességet. Ennek az angol tudósnak volt egy rigója, a mely kalitkában a kertben lakott. A kalit körül állandóan sok veréb tanyázott: ezeket a rigó a saját eledelével táplálta. Kiszórta nekik a magvakat, sőt a csőrével nyujtotta ki az éhes verebeknek a legjobb falatokat. És eközben gondosan ügyelt arra, hogy mindegyik verébnek jusson néhány szem. A melyik kapzsi módon elette a többi elől a rigó alalmaznáit, azt szárnyesapázokkal és kiáltásokkal elriasztotta; a gyámoltalanoknak pedig maga adta szájába az eleséget. Blyth látott Indiában hollókat, a melyek vak társaikat táplálták. Letourneau madárgyűjteményében volt egy megvénhedt, tehetetlen cinege, a melyet több éven át a fiatalabbak etettek. csőrből-csőrbé, mint a fiókákat szokták. Még sok más jellemző adatot is gyűjtött össze a francia természettudós annak a bebizonyítására, hogy az állat lelkes, gondolkozó lény, beszélni is tud, saját nyelvük van, a melyet megkísérletek fonográffal megrögzíteni. Ez a kísérlettel azonban nem sikerült teljesen.

gyakran nagy mennyiségben mutatkoznak és ilyen ágy 2. sokszor 3 hónapig is eltart; az ágy lehordása után az egész trágyát el kell távolítani és csak a fehér fonalakkal átfont trágya darabokat hagyjuk meg, melyek ismét az új ágy készítésére használhatók.

Fenti módszer szerint eljárva, helyes kezelés mellett, biztos eredményt várhatunk.

KÜLÖNFÉLÉK.

A lőporfojtásról. Nem kell azt hinni, hogy a kalibernél jóval terjedelmesebb fojtás erősebb lövést adna! Sőt ellenkezőleg. A felette vastag fojtás gyengíti a gázok erejét, melyek egy része, ily fojtások mellett részben már a csőben haszonátalanul elfecséreltetik, minek következtében már az eleven erő sokat szenved s a fegyver korántsem lő a szokott átütő képességgel.

Nagy erdőégés. Aradról írják, hogy a minap kigyulladt a kladovai erdő, amelyet csak nagy erőfeszítés után tudtak a végpustulástól megmenteni. Közel négyszáz katasztrális holdnyi terület azonban mégis a lángok martaléka lett. A tűz veszedelemmel fenyegette Kladova községet is.

A facsemeték és vetőmagvak vasuti fekbérkedvezménye. A földmívelésügyi minster hirdetményt tett közre, mely szerint az ingyen kiosztott erdei facsemetéknek és vetőmagvaknak a lehető legkevesebb költséggel s gyors romlásukra való tekintettel — mielőbbi átvehetése végett a kereskedelmi minsterrel egyetértőleg utasította az államvasutak igazgatóságát, hogy az államvasutak s az általuk kezelt h. é. vasutaknak állomásaiban az állam által előbb említett czélokra ingyen kiosztott s gyorsárúként feladott erdei facsemeték és vetőmagvak után, a teherárukra nézve megállapított fekbérmentes időnek, valamint a teherárúkra nézve érvényes fekbérnek számítását léptesse életbe,

Felelős szerkesztő és tulajdonos lapkiadó
Podhradszky Emil.

1491 sz.

Kis-szeben r. t. sz. kir. város polgármesterétől.

Pályázati hirdetmény.

Kis-szeben r. t. sz. kir. városnál (Sárosvármegye) leköszönés folytán a majorsági erdőőri állomás megüresedvén, erre ezennel pályázat nyitattik.

Ezen állással egybekötött javadalmazás, melylyel nyugdíj is jár, a következő:

a) Évi 700, azaz hétszáz korona készpénz; b) természetbeni lakás a majorságban; c) 5 (öt) kat. hold föld-illetmény; d) 36 ürkohméter fenyőfa fűtesre; e) 2 drb. tehénre és 2 drb. növendekmarhára erdei nyári legelő, esetleg 6 drb. sertés részére makkoltatás.

Pályázók felhivatnak, hogy eddigi szolgálatukat, az 1879 XXI. t. c. 37 §-ában követelt minősítésüket, ép, erős testalkatukat, különösen jó látó-, halló- és beszéző-tehetségüket, továbbá a hivatalos magyar nyelvnek szóban és írásban való tökéletes, a tót nyelvnek pedig a szolgálatban megkívántató szóbeli bírását igazoló okmányokkal felszerelt kérvényüket folyó évi november 3-ikáig a város polgármesteréhez adják be.

Az állás 1902 december hó 1-éig elfoglalandó.

Kis-szeben, 1902 október 8-án.

Eiszell Antal,
polgármester.

Az oroszvári uradalomban (Mosonmegye) alkalmazást nyerhet 1903 január 1-sejétől egy magyar honosságu, a magyar és német nyelvet szóban és írásban bíró, 30—35 éves, az erdészeti szakmában gyakorlatilag képzett erdőőr. Évi járandóság lakás és tüzelőn kívül körülbelül 600 korona. Pályázni kívánók fenti feltételeket igazoló okmányaikkal az oroszvári uradalmi felügyelőség-nél írásbelileg vagy személyesen jelentkezhetnek.

Vadászsegéd illetve erdészgyakornok a báró Drasche-féle uradalomban Tolnán azonnal felvétetik. Ezen állással szabad lakás, tüzelés, kiszolgálási átalány, étkezés a főerdésznél és egyelőre 600, illetve 360 korona évi fizetés jár, mely utóbbi fizetés megfelelő szolgáltnál két-évenként 200 koronával emelkedik 1200 koronáig. Nőtlen pályázók mellékeljék sajátkezüleg írt kérvényükhöz bizonyítványmásolatait erdészeti szakiskolán jól végzett tanulmányaikról, esetleg az erdészet terén szerzett gyakorlataikról szóló bizonyítványaikat, továbbá az arcképüket és orvosi bizonyítványt s annak bizonyítását, hogy a magyar és német nyelvet szóban és írásban bírják.

A kérvények minél előbb; freiherrlich Drasche von Wartinberg'sche Generaldirection címre Wien I. Opernring 5 intézendők.

TÖLGYVETŐMAKKOT

megbízható minőségben szállít

FARAGÓ BÉLA,

gőzüzemre berendezett magpergető gyára

Zala-Egerszegen.

Minden kiállításon kitüntetve, legutóbb Pozsonyban arany éremmel és elismerő oklevéllel és Frigyes főherceg a kiállítás védőnéa díesérő nyilatkozatával.

Skaba Károly H.

Budapest, VI., Váci-körút 33. sz.
A gyár alapítottatott 1865. évben.

Ajánlja saját gyári raktárát, mindennemű vadászfegyverekben, revolverekben, pisztolyokban, kardokban, satkantyukban, vadász, vivo és sporteszközökben fegyverrészek és löeszközökben valamint mindennemű lőszerben.

Wänzel, Werndel és Kropatschek karabélyok mindig raktáron vannak.

Javitások is elfogadtatnak.

Árjegyzéket kívánatra ingyen és bérmentve küld.

ÉLŐ VAD!

Élő foglyokat, fázánokat, nyulakat, őzeket, szarvasokat, vad tengeri nyulakat, baglyokat és minden más állatokat magas áron vásárol az „Élőállat-kiviteli vállalat és állatnagyereskedő”: **O. Frank, Wien IV., Waaggasse Nr. 12.** Továbbá szállítok mindennemű élő vadat és más első minőségű állatot. Minden vadásznak és vadászatkedvelőnek nélkülözhetlen tanácsadóval ellátott képes árjegyzéket ingyen és bérmentve küldök. Csoportos nyulfogáshoz saját hálóimat és foglyok s fázánok szállításához saját csomagolási eszközeimet bérmentve küldöm meg

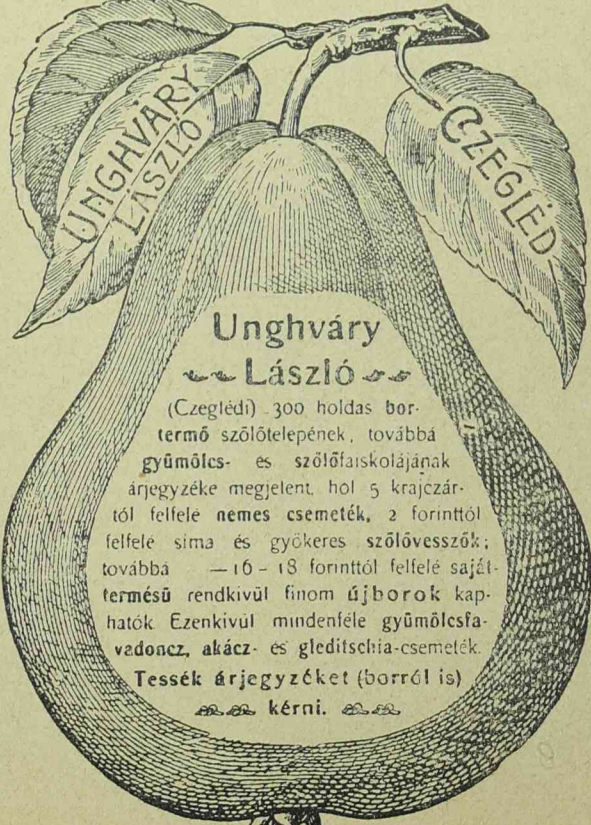
Szárnyasaink.

Az egyedüli magyar nyelvű baromfitenyésztési képes szaklap foglalkozik a baromfitenyésztés összes ágaival, betegségeivel és ezek gyógykezeléseivel. A lap az Országos Baromfitenyésztési Egyesület hivatalos közlönye és Parthay Géza igazgató szerkeszti. Előfizetési ára egész évre 8 korona, fél évre 4 korona. Mutatványszámokat szívesen küld a kiadóhivatal:

Budapest, Rottenbiller-utca 30 szám.

Vadászat és Állatvilág.

Vadászati zoológiai és kinológiai képes szaklap Bársony István és Fónagy József közreműködésével szerkeszti Parthay Géza. Előfizetési ára egész évre 8 kor., fél évre 4 korona. Mutatványszámokat díjtalanul küld a kiadóhivatal: Budapest, Rottenbiller-utca 30. szám.

Unghváry László

(Czegledi) 300 holdas bortermő szőlőtelepének, továbbá gyümölcs- és szőlőiskolájának árjegyzéke megjelent, hol 5 krajczártól felfele nemes csemeték, 2 forinttól felfele sima és gyökerező szőlővesszők; továbbá — 16 — 18 forinttól felfele sajáttermésű rendkívül finom újborok kaphatók. Ezenkívül mindenféle gyümölcsfa, vadonca, akác- és gleditschia-csemeték.

Tessék árjegyzéket (borról is) kérni.

Első rangu egyenruházati intézet

Blum és Társa

Szerb kir. udv. szállítók. Ő cs. és kir. Fensége József Főherceg udv. szállítói.
A nagyméltóságu Földművelésügyi m. kir. Ministerium hivatalosan megbízott
erdészeti egyenruha szállítói.

Az „Országos Erdészeti Egyesület” rendes tagjai.

BUDAPEST IV. Belváros, Sütő utca 2. szám, a Szervitater sarkán.

Saját műhelyeink a házban: Sütő utca 2, Szervita tér 8, Hajó utca 3.

A XVIII. számú, kimerítő tartalmu árjegyzékünk közreboesajtása alkalmából ajánljuk legkészségesebb szolgálatainkat, minden néven nevezendő, — mesteri szabásu, izlésteljes csinos kiállításu

ERDÉSZETI és ERDO ALTISZTI EGYENRUHÁK

nemkülönb felszerelési cikkek szállítására.

Hivatalos uton részletfizetésre

s eszközölhetők a megrendelések; az ily megrendeléseket, hosszas gyakorlatunk alatt, — a be-
tekinthető számos elismerő nyilatkozatok tanúsága szerint, — mindenkor, az igen tisztelt meg-
rendelők legteljesebb megelégedésére hoztuk kivitelbe.

POLGÁRI RUHÁK

a legujabb francia es angol divat szerint, szinte jutányos árban készítettnek. — Vevőink
kényelmére bármely szakmánkba nem vágó cikket készsággel beszerezünk és a vidéki megren-
delések kivitelére különösen kiváló gondot és figyelmet fordítunk.

Óvjuk igen tisztelt megrendelőinket oly czégektől, kik olesó reklám árak által régi vevőinket meg-
tévesztetni óhajtják, miután jutányosabb árt csak is az anyag és kiszolgálás rovására nyujthatnának.

Kivánatra ingyen és bérmentve küldjük meg árjegyzékünket és a hivatalos megrendeléshez
szükséges részletfizetési megrendelési ívet. Bármily csekély megrendelés is a lehető legnagyobb
figyelem és pontossággal lesz kiszolgálva.

Kiváló tisztelettel

BLUM és TÁRSA

Szerb királyi udvari szállítók.

Ő császári és királyi Fensége József főherceg udvari szállítói. A nagyméltóságu Földművelésügyi Ministerium
hivatalosan megbízott erdészeti egyenruha-szállítói. Az „Országos Erdészeti Egyesület” rendes tagjai.

Jutányos árak.

STEGMANN JÁNOS könyvnyomdája

Szász-Sebesen

elvállalja minden könyvnyomdai munka gyors és csinos
elkészítését a legolcsóbb árak mellett.

Névjegymegrendeléseknél mintával is szolgálók és azok a meg-
rendelés napján eszközöltetnek.

MÁGYARHON ELSŐ LEGNAGYOBB és LEGJOBB HIRNEVŰ ÓRAÜZLETE

BRAUSWETTER JÁNOS

SZEGEDEN
CS. és KIR. KIZÁRÓLAGOSAN SZAB.
KRONOMETER- és MŰ-ÓRÁS
FELTALÁLÓJA A REMONTOIR
INGAÓRÁKNAK STB. STB.

ÓRAK, ÉKSZEREK
10-ÉVI JÓTÁLLASSAL
KÉSZPENZERT, VALAMINT
RÉSZZLETFIZETÉSRE
JAVÍTÁSOK 5 ÉVI JÓTÁLLÁS MELLETT.

KÉPES ÁRJEGYZÉK 2000 ILLUSZTRÁCIÓVAL INGYEN és BÉRMENTVE

Dr. Lendl Adolf
világhírt

zoologiai laboratoriuma elvállal szár-
nyasokat és szörmés vadat kitömésre

Jutányos árak, kitűnő munka,
művészies kivitel.

Budapest, II. Donáti u. 7.

A természet és Halászat

állattani, vadászati és halászati képes folyó
irat. Egy évre 6 kor. Megjelenik havonként
kétszer.

Mutatványokat ingyen küldünk.

Nyomatott Stegmann János könyvnyomdájában Szászsebesen